FACULTY OF ARTS
AND PHILOSOPHY

GHENT UNIVERSITY – DEPARTMENT OF LINGUISTICS – RESEARCH GROUPS ΔIALING & GLIMS

Anne Breitbarth, Melissa Farasyn, Anne-Sophie Ghyselen & Jacques Van Keymeulen

STEMMEN UIT HET VERLEDEN ONTLEDEN: HET GESPROKEN CORPUS VAN DE (ZUIDELIJK-)NEDERLANDSE DIALECTEN (GCND)

Het project:

- Geparst (=syntactisch geannoteerd) corpus van spontaan gesproken (historische) zuidelijk-Nederlandse dialecten – een groep dialecten die een aantal typologische bijzonderheden vertonen, die enerzijds een ouder taalstadium bewaren en anderzijds een aantal innovaties hebben doorgevoerd, en in beide gevallen verschillen van de standaardtaal.
- Steunt op een lange traditie in de dialectologie in Gent

Waarom:

① Wegens het ver gevorderde dialectverlies in Vlaanderen dringt de tijd om de unieke collectie geluidsopnames te ontsluiten voor de volgende generaties.

② Het GCND is gebaseerd op spontaan gesproken taal, geen geëliciteerde data (vragenlijsten). Daardoor is er geen preselectie van te onderzoeken fenomenen. Dat maakt nieuwe, ook toevallige, ontdekkingen mogelijk.

Wat:

① Transcriptie van opnames van spontaan gesproken dialect
② Annotatie van woordsoort & morfologie (POS-tagging)
③ Parsing (syntactische annotatie)

I. De voorgeschiedenis

Dialectologie in Gent

- 1923-: verzameling van de fonetische transcripties van 141 zinnen in 1956 plaatsen in de Nederlandse en Friese taalgebieden door E. Blancquaert – basis voor de *Reeks Nederlandse Dialectatlassen*, nu online beschikbaar: https://www.dialectzinnen.ugent.be
- 1972-2018: *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* (W. Pée), nu online beschikbaar: http://www.e-wvd.be
- Gentse medewerking aan
  - de Fonologische Atlas van de Nederlandse Dialecten (FAND) (J. Taeldeman) http://www.meertens.knaw.nl/mand/database/
  - de Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten (SAND) (M. Devos, G. De Vogelaer) http://www.meertens.knaw.nl/sand/
- 2017-: FWO-Infrastructuurproject *Dictionary of the Southern Dutch Dialects (DSDD). An integrated lexicological database for the southern Dutch dialects* (J. Van Keymeulen; Van Keymeulen et al. 2018; ter perse)

Stemmen uit het verleden

- collectie van 783 bandopnemingen uit 550 plaatsen in Frans-, West-, Zeeuws- en Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg, gemaakt tussen 1964 en 1975 (V.F. Vanacker), online te beluisteren op www.dialectloket.be

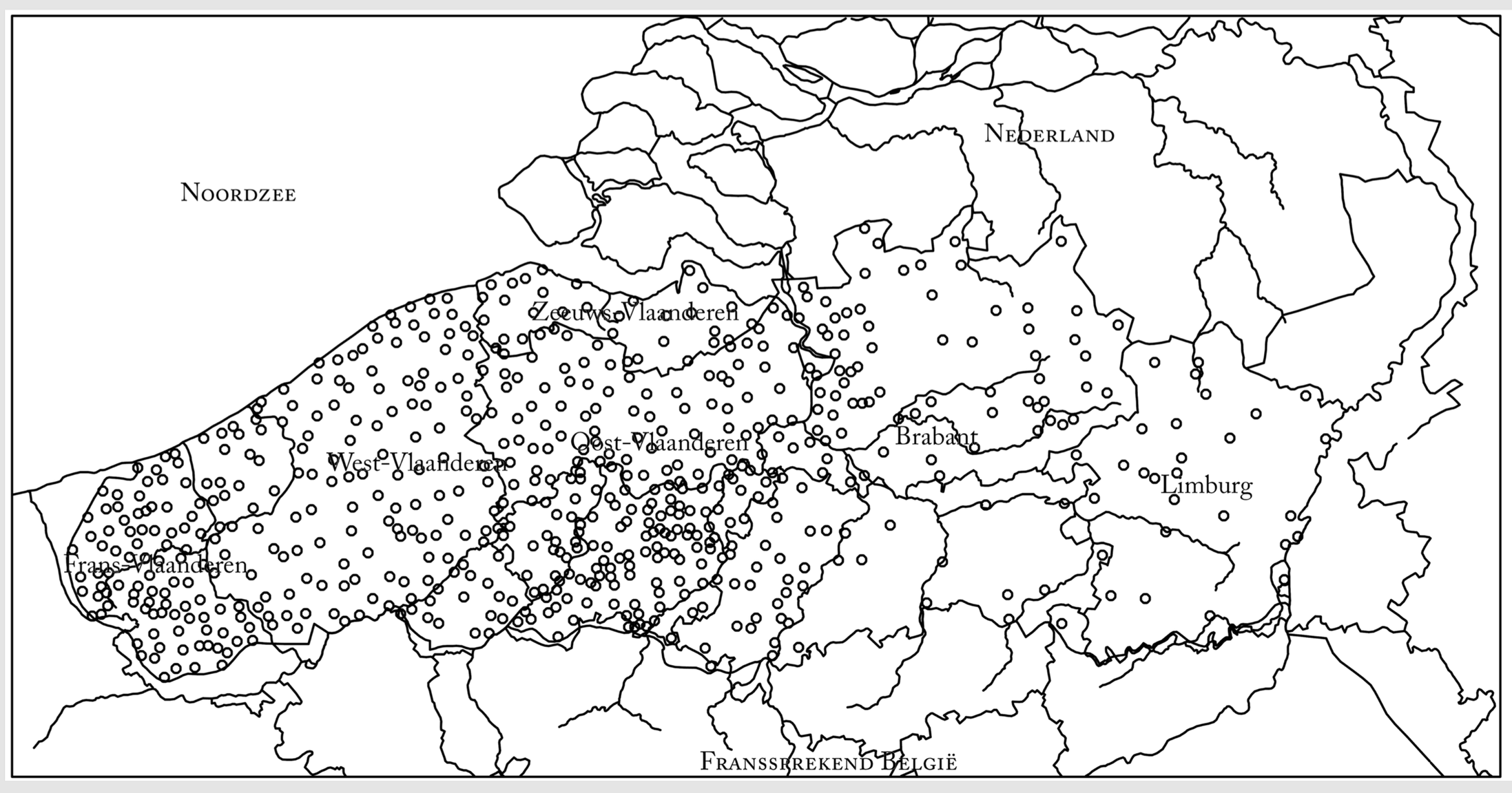

- van taalkundig én ethnologisch belang: ongeziene registratie van traditionele dialecten + unieke inkijk in maatschappij van 1e helft 20e eeuw
- transcripties van 318 van die opnames van zeer uiteenlopende kwaliteit, geen geünificeerd transcriptieprotocol:

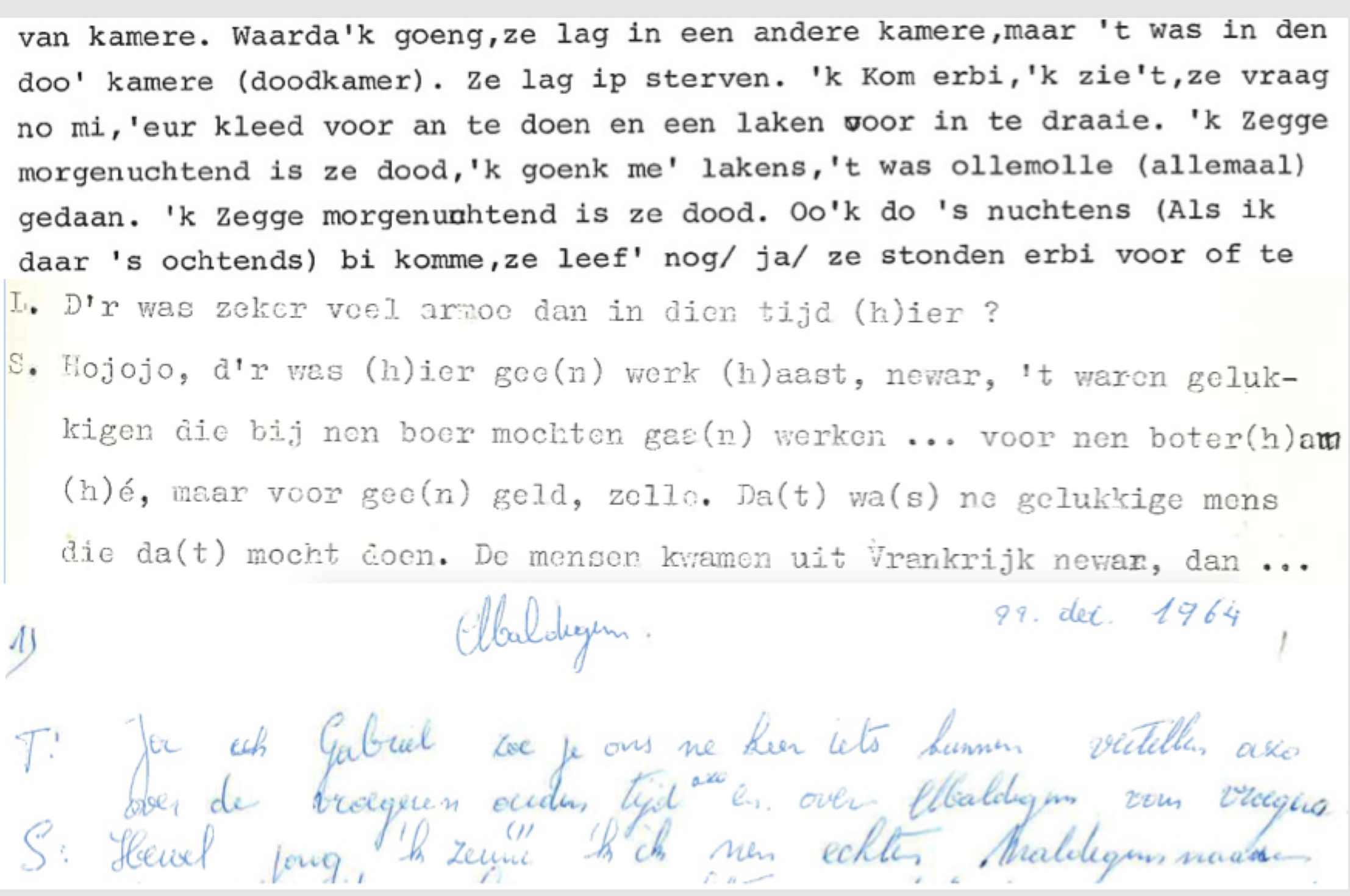
van kamere. Waarda'k goeng,ze lag in een andere kamere,maar 't was in den doo' kamere (doodkamer). Ze lag ip sterven. 'k Kom erbi,'k zie't,ze vraag no mi,'eur kleed voor an te doen en een laken voor in te draaie. 'k Zegge morgenuchtend is ze dood,'k goenk me' lakens,'t was ollemolle (allemaal) gedaan. 'k Zegge morgenuchtend is ze dood. Oo'k do 's nuchtens (Als ik daar 's ochtends) bi komme,ze leef' nog/ ja/ ze stonden erbi voor of te

L. D'r was zeker veel armoe dan in dien tijd (h)ier ?

S. Hojojo, d'r was (h)ier gee(n) werk (h)aast, newar, 't waren gelukkigen die bij nen boer mochten gaa(n) werken ... voor nen boter(h)am (h)é, maar voor gee(n) geld, zolle. Da(t) wa(s) ne gelukkige mens die da(t) mocht doen. De mensen kwamen uit Vrankrijk newar, dan ...

19. dec. 1964

II. Pilootfase (2018-2019)

① Transcriptieprotocol (Ghyselen et al. in voorb.)

- transcriptie in ELAN in twee lagen: één dichter bij dialect, één dichter bij de standaard

(1) Laag 1: maar a#k#ik mijn tanten horen klappen
Laag 2: maar als ik ik mijn tante hoor klappen

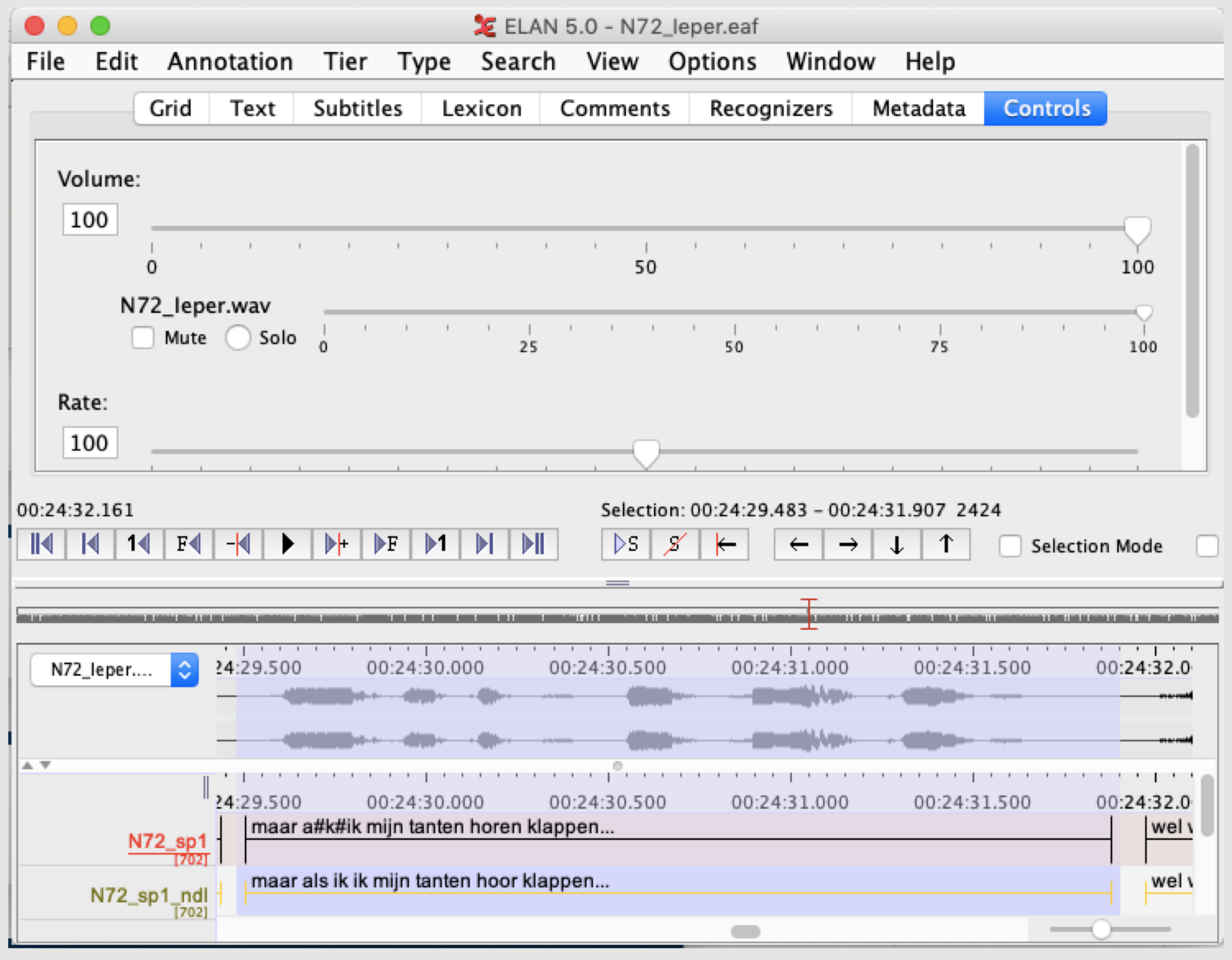

② NLP-experimenten (Breitbarth et al. geaccepteerd-a,b)

- probleem: bestaande POS-taggers zijn vaak getraind op (geschreven) Algemeen Nederlands
- sommige zijn getraind op het Corpus Gesproken Nederlands (CGN), nog steeds dicht bij de standaardtaal
- gevolg: lage accuratesse
- tests: drie NLP-tools, 10 plaatsen (FV, WV, ZV, OV, VB, BL, en overgangsgebieden), accuratesse in %

plaats	TreeTagger	LeTS	FROG
Oudenburg (H24)	94.2	92.9	95.2
Maldegem (I154)	94.7	94.4	97.3
Westdorpe (I166)	90.9	93.0	98.8
Sint-Niklaas (I175)	96.3	91.4	94.6
Gent (I241)	91.8	88.4	92.9
Ieper (N72)	90.4	82.5	92.6
Hardifort (N94)	90.1	88.5	93.8
Sint-Joris-Weert (p130)	91.8	90.5	89.3
Uikhoven (Q013)	95.9	92.8	95.9
Totaal	92.9	90.5	94.5

③ Eerste exploraties (voorlopige dataset)

- bvb. (oorspronkelijk) ontkennend *en*. *en* als discoursmarkeerder (Breitbarth & Haegeman 2015) naast "Middelnederlands" gebruik (Breitbarth et al. geaccepteerd-a):

(1) met zijn beste kleren aan … je had dien een keer moeten en zien (N42 Pittem)

(2) ik en weet of dat nu nog veel meer gedaan werd (O265 Ronse)

④ Inhoudelijke annotatie

- eerste stappen in de richting van een systeem voor het taggen van inhoudscategorieën, bijv. op basis van het bestaande Library of Congress Subject Headings (LCSH)-system of de Art & Architecture Thesaurus (AAT)

III. De toekomst

FWO-infrastructuurproject (in voorbereiding):

- Internationale samenwerking met:

① UGent Taalkunde: onderzoeksgroepen Δialing & GLiMS
② GhentCDH
③ Variaties vzw.
④ Instituut voor de Nederlandse Taal (INT)
⑤ Meertens Instituut
⑥ Rijksuniversiteit Groningen

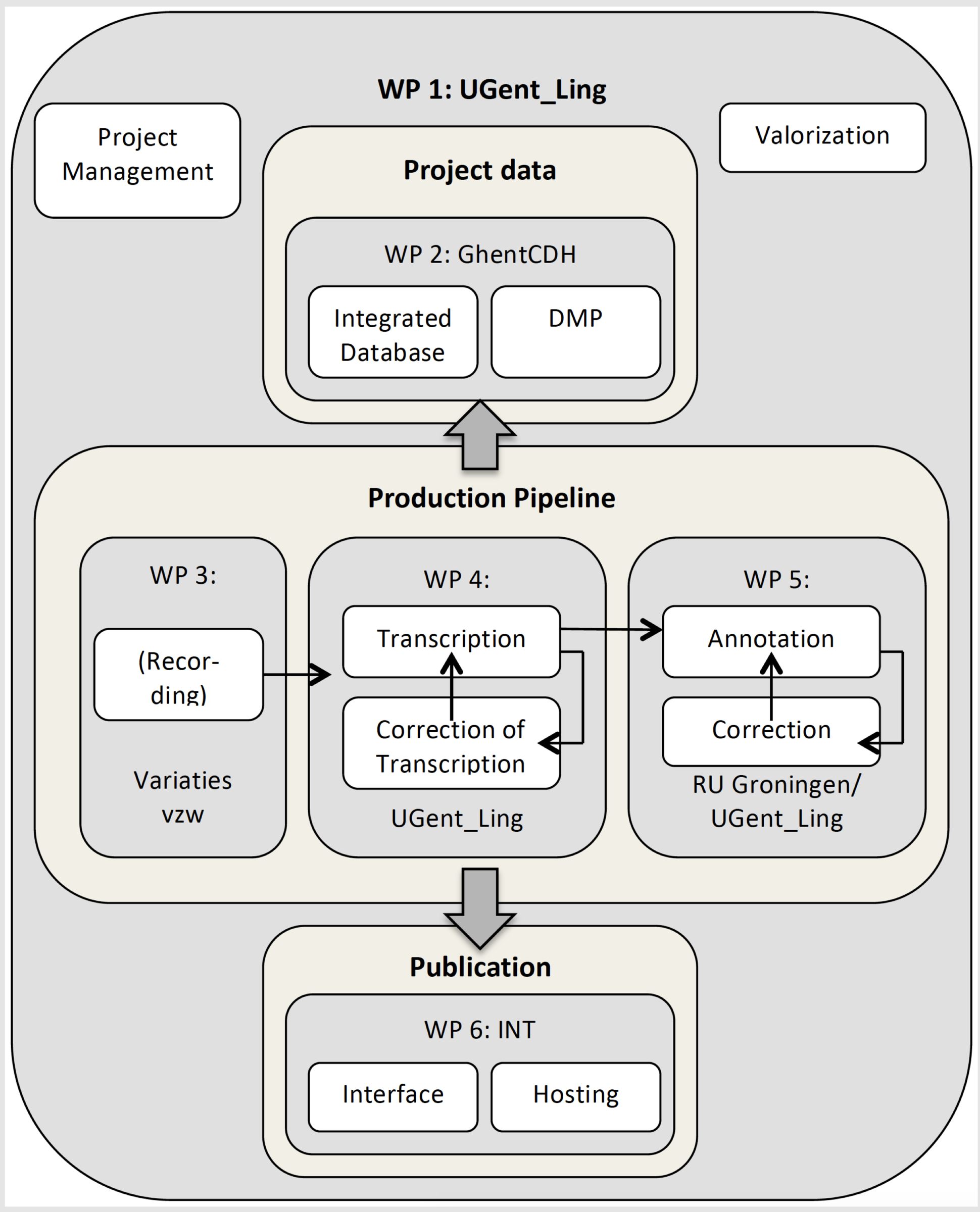

Het plan:

- Transcriptie en annotatie van opnames uit een fijnmazig plaatsennet uit het hele zuidelijk-Nederlandse dialectgebied
- Duurzame, uitbreidbare infrastructuur @INT
- Doorzoekbaar voor syntactische structuren (boompjes), met een op GrETEL voortbouwend interface, alsook metadata, met een op OpenSoNaR+ voortbouwend interface

(Inter)nationale samenwerkingen (in voorbereiding):

- Uitbouw van de zoekmogelijkheden door toevoeging van karteringsfunctionaliteit i.s.m. de DSA Marburg (REDE SprachGIS)
- WOG met o.m. KU Leuven, U Antwerpen, het Meertens Instituut, Cambridge, Padua, Glasgow, Tromsø, Yale, CUNY
- Het FWO-infrastructuurproject "A Respeaking and Collaborative Game-Based Approach to Building a Parsed Corpus of European Spanish Dialects", gebaseerd op delen van het COSER

Breitbarth, A. & L. Haegeman. 2015. 'En' en is níet wat we dachten: a Flemish discourse particle. *MIT Working Papers in Linguistics* 75: 85–102.
Breitbarth, A./M. Farasyn/A.-S. Ghyselen/L. Haegeman/J. Van Keymeulen. Geaccepteerd(a). *Ge had dien e keer moeten en zien!* Neue Erkenntnisse zum Gebrauch der Partikel *en* im Gesproken Corpus van de (Zuidelijk-)Nederlandse Dialecten. In Speyer, Augustin & Anne-Kathrin Balo (Hrsg.): *Syntax aus Saarbrücker Sicht 4 – Beiträge der SaRDiS-Tagung zur Dialektsyntax. Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik – Beihefte (ZDL-B)*, Stuttgart: Steiner-Verlag.
Breitbarth, A./M. Farasyn/A.-S. Ghyselen/J. Van Keymeulen. Geaccepteerd(b). Het Gesproken Corpus van de zuidelijk-Nederlandse Dialecten. *Handelingen van de Koninklijke Zuid-Nederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis (KZM).*
Ghyselen, A.-S./A.Breitbarth/M.Farasyn. In voorb. Clearing the transcription hurdle in dialect corpus building: The corpus of Southern Dutch dialects as case-study. Ms. Ghent University.
Van Keymeulen, J., V. De Tier, A. Breitbarth, A. Ghyselen & M. Farasyn. Ter perse. Het Corpus "Stemmen uit het Verleden" van de Universiteit Gent. *Volkskunde.*
Van Keymeulen, J./S. Chambers/V. De Tier/J. de Does/K. Depuydt/T. Schoonheim/R. Vandenberghe/L. Hellebaut. 2018. Sustaining the Southern Dutch Dialects: the Dictionary of the Southern Dutch Dialects (DSDD) as a case study for CLARIN and DARIAH. In: Skadin, I. & M. Eskevich (eds.), *Proceddings of the CLARIN Annual Conference 2018*, 132–136.
Van Keymeulen, J./V. De Tier/R. Vandenberghe/S. Chambers. Ter perse. The Dictionary of the Southern Dutch Dialects. Designing a virtual research environment for digital lexicological research. *Dialectologia et Geolinguistica. Journal of the International Society for Dialectology and Geolinguistics.*

GHENT UNIVERSITY

Research Foundation Flanders
Opening new horizons